

Ο Ρώσος συνθέτης Ντμίτρι Σοστακόβιτς (1906-1975) είχε μια σύνθετη και αντιφατική σχέση με το σοβιετικό καθεστώς, το οποίο δυο φορές αποκήρυξε τη μουσική του και κατά καιρούς απαγόρευε έργα του. Ταυτόχρονα, υπήρξε ο δημοφιλέστερος σοβιετικός συνθέτης της γενιάς του και παρέλαβε πολυάριθμες τιμητικές διακρίσεις και κρατικά βραβεία, ενώ επίσης θήτευσε στο «Ανώτατο Σοβιέτ». Ύστερα από μια αρχική περίοδο στο πνεύμα της «πρωτοπορίας», ο Σοστακόβιτς έγραψε σε ένα προσωπικό ιδίωμα, στο οποίο φαίνεται μεταξύ άλλων και η έντονη επιρροή του αυστριακού συνθέτη Γκούσταβ Μάλερ. Συνδυάζει ρομαντικά στοιχεία πάθους και τραγικότητας με ατονική γραφή και περιστασιακή χρήση σειραϊκής τεχνικής, παρόλο που τα έργα του βασίζονται κυρίως στην τονική μουσική. Συχνά η μουσική του περιέχει οξείες αντιθέσεις και έντονα χαρακτηριστικά ειρωνείας και σαρκασμού. Θεωρείται ότι τα μεγαλύτερα έργα του είναι οι 15 συμφωνίες του και τα 15 κουαρτέτα εγχόρδων. Επίσης, έχει συνθέσει όπερες, 6 κοντσέρτα (για πιάνο, βιολί και βιολοντσέλο), έργα για πιάνο, μουσική για σκηνικά έργα, καθώς και μουσικής δωματίου.

Πιάνο τρίο αρ. 1 σε ντο ελάσσονα, έργο 8

Το πιάνο τρίο αρ. 1 σε ντο ελάσσονα (ορ. 8) για πιάνο, βιολί και βιολοντσέλο αποτελείται από ένα μέρος και διαρκεί σχεδόν ένα τέταρτο. Η αρχική του ονομασία του ήταν Ροέμε (ποίημα). Ο Σοστακόβιτς συνέθεσε το έργο αυτό το καλοκαίρι του 1923, κατά την επίσκεψή του σε σανατόριο της Κριμαίας, για να αναρρώσει από τη φυματίωση. Εκεί γνώρισε και τη ζωηρή Tatyana Glivenko την οποία ερωτεύτηκε και στην οποία αφιέρωσε το έργο του. Πρόκειται για ένα πρώιμο έργο του συνθέτη -ήταν μόλις 17 χρονών- που διακρίνεται για τη δαιδαλώδη φόρμα του, το ρομαντικό του πνεύμα που ενισχύεται με χρωματικές στιγμές, την ιμπρεσιονιστική χαρακτήρα συνοδείας του πιάνου. Έντονες είναι επίσης και οι επιρροές που έχουν ασκηθεί στο νεαρό συνθέτη από τους Σκριάμπιν, Ραχμάνινοφ και Γκλαζουνόφ. Το τρίο αυτό, δομημένο σαν φόρμα σονάτα, έχει δύο αντιθετικά μεταξύ τους θέματα που εμφανίζονται το ένα μετά το άλλο και ένα τμήμα ανάπτυξης. Μετά από τη δραματική ανάπτυξη, η οποία σταματά απότομα, τα θέματα επανεμφανίζονται με αντίστροφη σειρά. Επικρατούν λυρικές μελωδίες, απότομες αλλαγές ρυθμού και ενέργειας, επίμονοι ρυθμοί, ρομαντικά περάσματα και πολλαπλές κορυφώσεις. Εντυπωσιακή είναι η ικανότητά του να μετασχηματίζει τα δύο θέματα, καθώς και η ποικιλία του υλικού που παρατάσσει. Το έργο αυτό δημοσιεύθηκε μετά το θάνατο του συνθέτη από διάφορες χειρόγραφες πηγές, από τις οποίες έλειπαν τα 22 τελευταία μέτρα από το μέρος του πιάνου. Τα μέτρα αυτά συμπλήρωσε ο μαθητής του Σοστακόβιτς, ο Boris Tishchenko.

7 Romances for soprano and piano trio, op. 127

Ο Σοστακόβιτς έγραψε τα 7 ρομαντικά κομμάτια του πάνω σε ποιήματα του Alexander Blok. Είναι το πρώτο έργο που συνέθεσε μετά το πρώτο του καρδιακό επεισόδιο το 1966. Σύμφωνα με φίλο του, ο συνθέτης είχε την ιδέα να γράψει τα τραγούδια όσο ήταν ακόμα στο νοσοκομείο, δυσκολευτόταν όμως αρκετά και ανησυχούσε πως το καρδιακό του επεισόδιο είχε επηρεάσει τη δημιουργικότητά του. Η ώθηση τελικά ήρθε από τον τσελίστα Mstislav Rostropovich και τη σοπράνο Galina Vishnevskaya, οι οποίοι ζήτησαν ένα έργο για να το ερμηνεύσουν μαζί. Ο Σοστακόβιτς επέκτεινε την συνοδεία σε piano trio με πιανίστα τον Sviatoslav Richter και βιολιστή τον David Oistrakh. Στην τελική τους εκδοχή τα 7 τραγούδια συνοδεύονται αρχικά από ένα όργανο (βιολί, τσέλο ή πιάνο), στη συνέχεια από δύο (πιάνο και τσέλο, βιολί και πιάνο, βιολί και τσέλο) και μόνο στο τελευταίο τραγούδι συνοδεύουν και τα τρία όργανα μαζί. Ο Alexander Blok ήταν Ρώσος λυρικός ποιητής που χρησιμοποιούσε έντονα το συμβολισμό. Η

μουσική των 7 τραγουδιών, μιμούμενη την ποίηση είναι οικεία, προσωπική, ευαίσθητη και λιτή. Κάθε τραγούδι είναι εξαιρετικά όμορφο και μεταδίδει στον ακροατή ακόμα και την παραμικρή απόχρωση της τέχνης του Σοστακόβιτς. Τα 7 ρομαντικά τραγούδια μαζί με τα «6 Ρομαντικά τραγούδια σε κείμενα Γαπωνέζων ποιητών» (1928-1932) και τα «6 Ποιήματα της Marina Tsvetayeva» (1973) συγκαταλέγονται στα πιο όμορφα έργα του συνθέτη.

Piano Trio Nr. 2 in e moll, op. 67

Ο Σοστακόβιτς έγραψε το έργο το 1944 αμέσως μετά την 8^η Συμφωνία του με την οποία παρατηρούνται δομικές ομοιότητες. Το αφιέρωσε στον φίλο του και μουσικολόγο Ivan Sollertinsky ο οποίος πέθανε το Φεβρουάριο του 1944, αλλά και στα θύματα του Ολοκαυτώματος καθώς εκείνη την περίοδο είχαν αρχίσει να απελευθερώνονται τα στρατόπεδα συγκέντρωσης και να γίνονται γνωστά τα εγκλήματα των ναζί. Ήταν η πρώτη φορά που ο συνθέτης χρησιμοποίησε ρυθμούς και μελωδίες εβραϊκών παραδοσιακών τραγουδιών, όπως βέβαια τα αντιλαμβανόταν ο ίδιος. Ο Σοστακόβιτς ερμήνευσε το μέρος του πιάνου στην πρεμιέρα του έργου στο Λένινγκραντ μαζί με το βιολιστή Dmitri Tsyganov και τον τσελίστα Sergei Shirinsky.

Το πρώτο μέρος ξεκινάει με έναν κανόνα Andante. Αρχικά το τσέλο αποτελεί την επάνω φωνή παίζοντας τη μελωδία με αρμονικές, ενώ ακολουθεί το βιολί το οποίο παίζει πιο χαμηλά και τέλος το πιάνο το οποίο έχει τη χαμηλότερη φωνή. Στη συνέχεια το Andante γίνεται Moderato και η ίδια μελωδία εξελίσσεται, ενώ εξακολουθεί η χρήση του κανόνα. Το δεύτερο μέρος είναι ένα γρήγορο scherzo σε Φα δίσση μείζονα, το οποίο θυμίζει βαλς. Το τρίτο μέρος είναι Largo σε Σι ύψηση ελάσσονα. Μπαίνει αρχικά το πιάνο παίζοντας απλωμένες συχορδίες και πάνω απ' αυτή τη συνοδεία που επαναλαμβάνεται έξι φορές εξελίσσεται το ντουέτο ανάμεσα στο βιολί και στο τσέλο. Χωρίς διακοπή ανάμεσα στα μέρη, ξεκινάει το τελευταίο μέρος, Allegretto στην αρχική τονικότητα της Μι ελάσσονα. Εδώ τα εβραϊκά στοιχεία χρησιμοποιούνται σε έναν μακάβριο χορό ο οποίος αντιπαραβάλλεται με ένα αυστηρό στυλ που θυμίζει παρέλαση. Το πιτσικάτο που χρησιμοποιείται συχνά από τα έγχορδα συμβάλλει στη δριμύτητα του χορού. Το μέρος τελειώνει με το θέμα του Largo να επιστρέφει αυτή τη φορά στην παρήγορη τονικότητα της Μι μείζονα.

Έφη Τονικίδου & Θωμαΐς Πολύζου φοιτήτριες του Τ.Μ.Ε.Τ. του ΠΑΜΑΚ

Τις μουσικολογικές αναλύσεις των έργων των συναυλιών του κύκλου «Κυριακάτικα Πρωινά» έχουν επιμεληθεί οι φοιτήτριες του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας

Γκρέτα Παπά
βιολί

Μαρία Ανισέγκου
τσέλο

Νίκος Κυρίσογλου
πιάνο

“TrioVersus”

Το “Trio Versus” αποτελείται από την Γκρέτα Παπά (βιολί), τη Μαρία Ανισέγκου (βιολοντσέλο) και τον Νίκο Κυρίσογλου (πιάνο) και δημιουργήθηκε με στόχο να προσφέρει φρέσκιες και δυναμικές ερμηνείες σε σημαντικά έργα του μουσικού ρεπερτορίου.

Μαρία Κωστράκη
σοπράνο

Η διακεκριμένη σε μεγάλους διεθνείς διαγωνισμούς ελληνίδα υψίφωνος και υπότροφος του Μεγάρου Μουσικής Αθηνών και Θεσσαλονίκης, έκανε το ντεμπούτο της σε ηλικία 23 ετών με το ρόλο της Νορίνα στην όπερα Don Pasquale του G. Donizetti, στην Όπερα Δωματίου του Μονάχου. Έκτοτε ερμήνευσε με επιτυχία ρόλους από το ευρύ ρεπερτόριό της, σε όπερες όπως: *Cosí fan tutte, Don Giovanni, La clemenza di Tito, L'elisir d'amore, Carmen, Il viaggio a Reims, La Donna del lago, La Cenerentola, Die Csardasfürstin, Dido & Aeneas, Ariadne auf Naxos, Der Rosenkavalier, Aida* κ.α.

Από τους σημαντικότερους σταθμούς στην πορεία της, αποτελούν οι συνεργασίες της με διεθνώς καταξιωμένους μάστερους όπως: Alberto Zedda, Alessandro de Marchi, Andrea Battistoni, Nicola Paszkowski, Christoph Perick, Giovanni Pacor και Γιώργο Βράνο σε Ελλάδα (Θεσσαλονίκη Α.Π.Θ., Αθήνα - Εθνική Λυρική Σκηνή, Μέγαρο Μουσικής), Γερμανία (Staatsoper Nürnberg, Theater Dortmund, Festspiele Weikersheim, Rossini Festival Bad Wildbad κ.α.), Ιταλία (Rossini Opera Festival - Pesaro, Teatro Nuovo και Caio Melisso - Spoleto, Teatro del Giglio - Lucca, Teatro Goldoni - Livorno, Teatro del Giglio - Lucca, Teatro Stabile - Potenza, Teatro Dante - Φλωρεντία κ.α.) και Αίγυπτο (Όπερες Καΐρου και Αλεξάνδρειας).

Παράλληλα με την πορεία της στο λυρικό τραγούδι, προάγει τον ελληνικό πολιτισμό στο εξωτερικό, ερμηνεύοντας σε συναυλίες έργα Ελλήνων συνθετών και συμμετείχε στη δισκογραφική τριλογία με μελοποιημένο Καβάφη από τον Αθανάσιο Σίμογλου (Orpheus Kammerorchester Wien, διεύθυνση: Κωνσταντίνος Δημνιάκης 2015/16).

www.tssο.gr

Επιμέλεια εντύπου: **Νίκος Κυριακού**

Σχεδιασμός: **ARTCORE**

Εκτύπωση: **ThessPrint**

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

Καλύπτει κάθε Τρίτη 18:00-18:30 την εκπομπή
Η Κ.Ο.Θ. ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΑ
με τον Θεόδωρο Γυγιόδη,
από τον 9,58 fm και το F Πρόγραμμα

ΚΡΑΤΙΚΗ
ΟΡΧΗΣΤΡΑ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΑ
ΠΡΩΙΝΑ

26.03.2017

Trio Versus

Γκρέτα Παπά (βιολί)
Μαρία Ανισέγκου (βιολοντσέλο)
Νίκος Κυρίσογλου (πιάνο)

Συμμετέχει η
Μαρία Κωστράκη (σοπράνο)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Dmitri Shostakovich: Piano Trio Nr.1 in c moll, op.8

Dmitri Shostakovich: 7 Romances for soprano and piano trio, op.127

Dmitri Shostakovich: Piano Trio Nr. 2 in e moll, op.67

Ώρα έναρξης: 12:00
Αίθουσα Συναυλιών Κ.Ο.Θ.
«Σόλων Μιχαηλίδης», Λεωφ. Νίκης 73
Είσοδος 10€
Προπώληση εισιτηρίων από το www.tssο.gr